TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2011. gada 17. novembrī *

Lieta C-496/09

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 228. pantam, ko 2009. gada 30. novembrī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv L. Pinjataro [*L. Pignataro*] un E. Rigīni [*E. Righini*], kā arī B. Stromskis [*B. Stromsky*], pārstāvji,

prasītāja,

pret

Itālijas Republiku, ko pārstāv Dž. Palmjēri [*G. Palmieri*], pārstāve, kurai palīdz F. Arēna [*F. Arena*] un S. Fjorentino [*S. Fiorentino*], *avvocati dello Stato*,

atbildētāja.

* Tiesvedības valoda — itāļu.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], Dž. Arestis [*G. Arestis*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un D. Švābi [*D. Šváby*] (referents),

ģenerāladvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],
sekretāre A. Impellicēri [*A. Impellizzeri*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 12. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar savu prasību Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu:

— atzīt, ka, neveicot visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā C-99/02 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-3353. lpp.) par tādu atbalstu atgūšanu no tā saņēmējiem, kas atbilstoši Komisijas 1999. gada 11. maija Lēmumam 2000/128/EK par Itālijas atbalsta shēmu nodarbinātības veicināšanai (OV 2000, L 42, 1. lpp.) tika atzīti par nelikumīgiem un nesaderīgiem ar kopējo

tirgu, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti šajā lēmumā un EKL 228. panta 1. punktā;

— piespriest Itālijas Republikai par kavēšanos izpildīt iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija samaksāt Komisijai sākotnēji noteikto kavējuma naudu EUR 285 696 apmērā, kas tika samazināts līdz EUR 244 800, par katru kavējuma dienu, skaitot no sprieduma pasludināšanas dienas šajā lietā līdz minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija izpildei;

— piespriest Itālijas Republikai samaksāt Komisijai naudas sodu, kas aprēķināts, reizinot sākotnēji noteikto kavējuma naudas par dienu apmēru — EUR 31 744, kas tika samazināta līdz EUR 27 200 — ar pārkāpuma ilgumu dienās no sprieduma pasludināšanas dienas iepriekš minētajā lietā Komisija/Itālija līdz šī sprieduma attiecībā uz Lēmumu 2000/128 pasludināšanas dienai; un

— piespriest Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

I — Tiesvedības priekšvēsture

2 1999. gada 11. maijā Komisija pieņēma Lēmumu 2000/128, kura rezolutīvās daļas 1.–4. pants ir izteikts šādā redakcijā:

1. pants

1.“ Kopš 1995. gada novembra Itālijas nelikumīgi piešķirts atbalsts par darba ņēmēju pieņemšanu darbā, noslēdzot apmācības un darba līgumus, kas ir paredzēti Liku-

mos 863/84, 407/90, 169/91 un 451/94, ir saderīgs ar kopējo tirgu un EEZ līgumu, ciktāl tas attiecas uz:

— jauno darba vietu izveidi atbalstu saņemošajā uzņēmumā darba ņēmējiem, kas vēl nav bijuši nodarbināti vai kas zaudējuši iepriekšējo darbu pamatnostādņu par atbalstu nodarbinātībai izpratnē,

— tādu darba ņēmēju pieņemšanu darbā, kam ir īpašas grūtības piekļūt vai atkārtoti piekļūt darba tirgum. Šajā lēmumā ar darba ņēmējiem, kam ir īpašas grūtības piekļūt vai atkārtoti piekļūt darba tirgum" saprot jauniešus līdz 25 gadiem, universitātes diplomu ieguvējus, jaunākus par 29 gadiem ieskaitot, un ilglaicīgus bezdarbniekus, proti, tos, kas ir bez darba vairāk nekā gadu.

2. Atbalsts, kas ir piešķirts 1. punktā minēto noteikumu neatbilstošiem apmācības un darba līgumiem, nav saderīgs ar kopējo tirgu.

2. pants

1. Saskaņā ar Likuma 196/97 15. pantu Itālijas piešķirtais atbalsts, lai apmācības un darba līgumus pārgrozītu par līgumiem, kas noslēgti uz nenoteiktu laiku, ir saderīgs ar kopējo tirgu un EEZ līgumu ar nosacījumu, ka ir ievērots nosacījums par darba vietu izveidošanu, kā tas ir paredzēts pamatnostādnēs par atbalstu nodarbinātībai.

Uzņēmumā nodarbināto darbinieku skaitu aprēķina, neņemot vērā darba vietas, kas radušās līgumu pārgrozīšanas rezultātā, un darba vietas, kas tika radītas, noslēdzot līgumus uz noteiktu laiku, vai kurās nav garantēta zināma nodarbinātības nepārtrauktība.

2. Atbalsts apmācības un darba līgumu pārgrozīšanai par līgumiem uz nenoteiktu laiku, kas neatbilst 1. punktā minētajam nosacījumam, nav saderīgs ar kopējo tirgu.

3. pants

Itālija veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu saņēmējam jau nelikumīgi piešķirto atbalstu, kas neatbilst 1. un 2. pantā minētajiem nosacījumiem.

Atbalstu atgūst saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto procedūru. Atgūstamais apmērs ietver procentus sākot no atbalsta piešķiršanas dienas līdz dienai, kad atbalsts faktiski atmaksāts. Procentus aprēķina pēc likmes, ko izmanto ekvivalenta–subsīdijas aprēķināšanai reģionālā atbalsta ietvaros.

4. pants

Itālija informē Komisiju par veiktajiem pasākumiem šī lēmuma izpildei divu mēnešu laikā pēc tā paziņošanas.

II — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Itālija

3 2002. gada 15. martā Komisija saskaņā ar EKL 226. pantu un, pamatojoties uz EKL 88. panta 2. punkta otro daļu, cēla prasību pret Itālijas Republiku saistībā ar valsts pienākumu neizpildi par to, ka tā noteiktajā termiņā neesot veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu no saņēmējiem atbalstu, kas saskaņā ar Lēmumu 2000/128 tika atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu un attiecībā uz kuru šī dalībvalsts katrā ziņā neinformēja par veiktajiem pasākumiem.

4 Iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija rezolutīvās daļas 1. punktā Tiesa nosprieda:

"Noteiktajā termiņā neveicot visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu no saņēmējiem atbalstu, kas saskaņā ar [Lēmumu 2000/128] tika atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu, Itālijas Republika nav izpildījusi minētā lēmuma 3. un 4. panta pienākumus."

III — Pirmstiesas procedūra

5 Pēc iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija pasludināšanas un ar nolūku pa-ātrināt atgūšanas procedūru Komisija 2004. gada 7. jūlija vēstulē izklāstīja kārtību, kādā bija jāveic šī atgūšana. Nesaņemot Itālijas iestāžu atbildi, ar tā paša gada 7. decembra vēstuli tā pieprasīja informāciju par atgūšanas procedūras virzību.

6 Pēc 2005. gada 28. februāra, 12. aprīļa, 28. jūnija un 19. augusta informācijas pieprasījumiem Itālijas Republika informēja Komisiju par to, ka 588 uzņēmumi saņēma atbalstu, kas ir lielāks par EUR 500 000, un 871 uzņēmums — atbalstu starp EUR 250 000 un EUR 500 000 un ka 2005. gada septembrī 1 009 no 1 457 uzņēmumiem bija atgūšanas rīkojumu adresāti, un ka atbalstu saņēmušie uzņēmumi ir cēluši vairākas prasības par šiem rīkojumiem.

7 Pēc Itālijas Republikas pieteikuma ar 2005. gada 27. oktobra vēstuli Komisija piekrita neatgūt atbalstus, kas tika piešķirti pēc 1995. gada novembra, ciktāl tie attiecās uz darba ņēmēju pieņemšanu darbā pirms šī datuma. Šajā gadījumā Komisija izjautāja šo dalībvalsti par iemesliem, kāpēc 448 atgūšanas rīkojumi vēl nebija izsūtīti to adresātiem, kā arī par jau iekasētām un iekasējamām summām — jautājumi, kas tika atkārtoti 2005. gada 9. decembra vēstulē.

8 Itālijas Republika informēja Komisiju par to, ka 62 uzņēmumiem jābūt izslēgtiem no atgūšanas procedūras, un tādējādi šī iestāde uzrunāja attiecīgo dalībvalsti par šīs izslēgšanas iemesliem, jo pārbaudes procedūrām bija jābūt pabeigtām pirms 2005. gada sākuma, un tā atkārtoja prasīto par atgūšanas virzību.

9 Ar 2006. gada 29. marta vēstuli Itālijas iestādes informēja Komisiju par papildu 113 uzņēmumu izslēgšanu no atgūšanas procedūras un darīja zināmu informāciju par 363 prasībām tiesā par atgūšanas rīkojumiem. 2006. gada 11. aprīlī un 6. jūlijā Komisija atkārtoja savas prasības sniegt paskaidrojumus un precizējumus un izteica vēlmi tikties ar minētajām iestādēm.

10 Šajās 2006. gada 20. jūlija tikšanās Itālijas Republika paziņoja par jaunās administratīvās vienības izveidi, kurā tiek centralizētas visas atgūšanas procedūras.

11 2006. gada 10. novembrī Itālijas iestādes informēja Komisiju, ka no 1 059 uzņēmumiem kopējā atgūstamā summa ir EUR 444 738 911,88, no kuriem jau esot atgūti EUR 2 481 950,42.

12 2006. gada 19. decembrī, paziņojot par atgūšanas procedūras virzības neesamību, Komisija precizēja Itālijas iestādēm, ka saskaņā ar EKL 228. panta 2. punktu tai ir tiesības vērsties Eiropas Kopienu Tiesā. Atbildot ar 2007. gada 23. marta vēstuli, Itālijas iestādes informēja Komisiju, ka kopējais atgūstamā atbalsta apmērs sasniedzot EUR 519 958 761,97, no kuriem jau esot atgūti EUR 1 626 129,22.

13 Saskaņā ar minēto tiesību normu 2007. gada 19. jūlijā Komisija nosūtīja Itālijas Republikai brīdinājuma vēstuli, kurā tā uzsvēra šīs dalībvalsts nespēju skaidri noteikt to saņēmēju skaitu, no kuriem ir jāatgūst attiecīgais nelikumīgais atbalsts.

14 Atbildē uz šo brīdinājuma vēstuli Itālijas Republika 2007. gada 23. septembrī un 7. decembrī informēja Komisiju, ka, pirmkārt, ar Ministru padomes prezidenta 2007. gada 23. maija dekrētu par notariālo dokumentu pārskatāmības noteikumiem attiecībā uz noteiktiem valsts atbalstiem, kurus Eiropas Komisija paziņoja par nesaderīgiem (2007. gada 12. jūlija *GURI* Nr. 160, 13. lpp.), esot turpmāk paredzēts, ka nelikumīgo

un ar kopējo tirgu nesaderīgo atbalstu saņēmušiem uzņēmumiem nevar piešķirt jaunu valsts atbalstu, ja tie vispirms nav ziņojuši par pirmā minētā atmaksu, un, otrkārt, ka *Banca d'Italia* [Itālijas Bankā] ir atvērts bloķēts bankas konts, kurā attiecīgie atgūšanas procedūrā iesaistītie uzņēmumi ieskaita [saņemto] atbalstu. Turklāt šī dalībvalsts apgalvoja, ka lielā saņēmēju skaita dēļ pastāv objektīvas atgūšanas grūtības, jo ar Lēmumu 2000/128, skaitot no 1995. gada novembra, atbalsta saderīguma pārbaudei tika ieviesti tādi jauni kritēriji kā darba ņēmēju diploms un darba vietu skaita iespējamais palielinājums pēc jauno darbinieku pieņemšanas.

15 2008. gada 1. februārī saskaņā ar EKL 228. panta 2. punktu Komisija nosūtīja Itālijas Republikai argumentētu atzinumu, kurā tā ņēma vērā praktiskās grūtības, kas Itālijas Republikai radušās, lai turpinātu atgūt nelikumīgi piešķirto atbalstu, un to, ka beidzot tika uzsāktas Lēmuma 2000/128 izpildes procedūras; tomēr tā arī konstatēja, ka vairāk nekā trīs gadus pēc iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija ir tikuši atgūti tikai 0,5 % no attiecīgā nelikumīgā atbalsta apjoma. Turklāt tā aicināja minēto dalībvalsti izpildīt šo argumentēto atzinumu divu mēnešu laikā no tā paziņošanas un veikt vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu minēto spriedumu.

16 Atbildē Itālijas iestādes iesniedza Komisijai dažādus faktus, paziņojot par atgūto summu palielināšanos, kā arī par 2008. gada 8. aprīļa Dekrētlikuma Nr. 59 par steidzamiem pasākumiem Kopienas pienākumu īstenošanai un Eiropas Kopienu Tiesas spriedumu izpildei (2008. gada 9. aprīļa *GURI* Nr. 84, 3. lpp.) pieņemšanu, kura mērķis ir atrisināt Itālijas tiesu atgūšanas rīkojumu izpildes apturēšanas procesuālās problēmas. Pēc šī

Dekrētlikuma nosūtīšanas Komisija ar 2008. gada 14. maija un 23. jūlija vēstuli piekrita uz dažiem mēnešiem apturēt savu lēmumu vērsties Tiesā, lai varētu novērtēt šī jaunā tiesiskā regulējuma ietekmi uz atgūšanas procedūru.

17 Pēc Komisijas pieteikuma saņemt pilnīgu atjauninātu informāciju par atgūšanas procedūras virzību 2008. gada 11. septembrī Itālijas Republika iesniedza informāciju, norādot, ka kopējā atgūstamā summa ir EUR 389 712 614,57 un apmērs, kas jau ir atgūts, uz 2008. gada 3. septembri sasniedz EUR 37 508 710,80.

18 2008. gada 14. novembrī Itālijas iestādes iesniedza Komisijai jaunu aprēķinu par atgūstamajām summām, tās samazinot līdz EUR 363 526 898,76, no kuriem bija atgūti EUR 43 348 730,34, šajā gadījumā apgalvojot, ka summu piespiedu piedziņu ir veikusi sabiedrība, kas pēc saviem ieskatiem noteica parādu atgūšanas termiņus un kuru tomēr pie atbildības par savu rīcību var saukt tikai pēc trim gadiem, sākot no saistību uzņemšanās brīža.

19 2009. gada 22. jūnijā Itālijas Republika informēja Komisiju, ka atgūstamās summas ir jāsamazina līdz EUR 281 525 686,79, no kuriem jau esot atgūti EUR 52 088 600,60.

20 Šajos apstākļos Komisija nolēma celt šo prasību.

IV — Par valsts pienākumu neizpildi

A — *Lietas dalībnieku argumenti*

21 Attiecībā uz Komisijas apgalvoto valsts pienākumu neizpildi tā uzskata, ka argumentētajā atzinumā paredzētā termiņa beigās Itālijas Republika neatguva visu par nelikumīgi atzītā atbalsta summu, proti, EUR 519 958 761,97, kas ir apmērs, kas tika norādīts šīs dalībvalsts 2007. gada 23. marta vēstulē.

22 Komisija arī absolūti izslēdz to, ka minētā atbalsta atgūšana ir pilnīgi neiespējama, un apgalvo, ka, pirmkārt, attiecīgā dalībvalsts pirmstiesas procedūras gaitā to nekad nav minējusi un, otrkārt, šajā gadījumā acīmredzami nav izpildīti nosacījumi, kuriem ir pakļauta šādas nespējas pieņemšana. Šajā ziņā Tiesa iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija 27. punktā jau noraidīja Itālijas Republikas argumentu par to, ka atgūšanas procedūrā ir iesaistīts ievērojams skaits uzņēmumu un vēl lielāks attiecīgo darba ņēmēju skaits.

23 Itālijas Republika apstrīd atgūstamo summu kopējo apmēru, to nosakot EUR 251 271 032,37 apmērā, piekrītot, ka 2010. gada jūlijā tā bija atguvusi tikai EUR 63 062 555,46, kam tomēr dažādu iemeslu dēļ jāpieskaita EUR 73 353 387,28 uz dažādu prasījumu pamata, kam par pierādījumu kalpo replikai pievienotais *DVD*.

24 Šajā ziņā tiesas sēdē Komisija piekrita, ka piešķirtā atbalsta kopējais apmērs faktiski sasniedz EUR 251 271 032,37 un ka Itālijas Republika faktiski ir atguvusi atbalstu EUR 63 062 555,46 apmērā.

25 Lai apstrīdētu valsts pienākumu neizpildes esamību, Itālijas Republika apgalvo, ka attiecīgā nelikumīgā atbalsta atgūšanas procedūru raksturo īpašas grūtības, kas atbilst pagaidu absolūtas neiespējamības nosacījumiem. Šajā ziņā tā atsaucas uz Lēmumā 2000/128 izvirzītajiem nosacījumiem. Tā arī apgalvo, ka Itālijas administrācijas rīcībā nebija zināmi fakti, ar kuru palīdzību tā varētu pārbaudīt minētā atbalsta saderību ar kopējo tirgu. Turpretim attiecīgajos uzņēmumos tā esot veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai īstenotu atgūšanas procedūru. Uzsākot šādu procedūru attiecībā uz uzņēmumu kopumu, kas saņēma atbrīvojumus no sociālā nodokļa, kā arī šim nolūkam pieņemot likuma ietvaru, ir radīta iespēja saņemt vajadzīgo informāciju, lai turpinātu tās atgūšanas pienākuma izpildi, un tā rezultātā ir panākts ievērojams atgūto summu pieaugums. Tādējādi laikposmā, kad Itālijas iestādēm neesot pietiekamas informācijas, lai īstenotu atgūšanas procedūru, ir izpildīti absolūtas neiespējamības nosacījumi, un šādi apstākļi izbeidzas, kad kļūst pieejami šai procedūrai vajadzīgie fakti.

B — *Tiesas vērtējums*

26 Lai noteiktu, vai Itālijas Republika ir veikusi visus vajadzīgus pasākumus, lai izpildītu iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, ir jāpārbauda, vai atbalstu saņēmušie uzņēmumi ir atlīdzinājuši atbalsta apmēru, kas ir šīs prāvas priekšmets.

27 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru datums, kas jāņem vērā, novērtējot, vai pastāv valsts pienākumu neizpilde, pamatojoties uz EKL 228. panta 2. punktu, ir saskaņā ar minēto normu izstrādātajā argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigas (skat. 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-304/02 Komisija/Francija, Krājums, I-6263. lpp., 30. punkts, un 2009. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-369/07 Komisija/Grieķija, Krājums, I-5703. lpp., 43. punkts), kas šajā gadījumā ir 2008. gada 1. aprīlis.

28 Ir skaidrs, ka minētajā datumā Itālijas iestādes pilnībā neatguva nepamatoti izmaksātā atbalsta summas un tādējādi iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Itālija palika daļēji neizpildīts.

29 Attiecībā uz Itālijas Republikas argumentu par to, ka tā saskārās ar pagaidu absolūtu neiespējamību atgūt attiecīgo atbalstu, kas radās atbalstu saņēmušo uzņēmumu lielā skaita un atgūstamo summu apmēra noteikšanai vajadzīgas informācijas nepieejamības dēļ, vispirms ir jānorāda, ka iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija 22. un 23. punktā Tiesa jau noraidīja līdzīgu argumentu.

30 Šajā ziņā pēc pastāvīgās judikatūras paziņošanas, saskaņā ar kuru par Komisijas lēmumu atcelt ar kopējo tirgu nesaderīgo valsts atbalstu netika celta tieša prasība vai šāda prasība tika noraidīta, vienīgais pamatojums, uz kuru dalībvalsts var atsaukties, lai atspēkotu prasību par valsts pienākumu neizpildi, ir absolūta neiespējamība pareizi izpildīt minēto lēmumu; minētajā 22. un 23. punktā Tiesa atgādināja, ka Savienības tiesībās noteikto pienākumu neizpildi nevar attaisnot nedz ar bažām par nepārvaramām iekšējām grūtībām, nedz ar to, ka attiecīgā dalībvalsts uzskata par vajadzīgu pārbaudīt katra uzņēmuma individuālo stāvokli.

31 Turklāt ir jākonstatē, ka no 2006. gada Itālijas Republika pierādīja, ka ar īstenotiem pasākumiem uzņēmumu identifikācijas un attiecīgā nelikumīgā atbalsta summas atgūšanas grūtību novēršanai, atgūšanas process tika virzīts uz priekšu, kā arī to apgalvoja šī dalībvalsts, un ka Lēmuma 2000/128 īstenošanas kavējums būtībā ir šīs valsts novēlotas iesaistīšanās dēļ, jo minētie pasākumi netika veikti ilgāk par diviem gadiem pēc iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija. Šajā ziņā nav nozīmes tam, ka attiecīgā dalībvalsts informēja Komisiju par grūtībām, kas radās minētā atbalsta atgūšanā, un to risinājumiem.

32 Turpretim, lai gan Itālijas Republikai bija vajadzīgs diezgan nozīmīgs laiks, lai noteiktu saņēmējus un piešķirto atbalstu apmēru saskaņā ar sistēmu, kas tika atzīta par nesaderīgu ar kopējo tirgu, izņemot, ja bija piešķirts attiecīgs individuāls atbalsts, kas ir apstāklis, kas jāņem vērā kavējuma naudas pamatsummas noteikšanā, no šīs dalībvalsts iesniegtajiem paskaidrojumiem neizriet — kā tas ir prasīts, lai izpildītu līdzīgu spriedumu lietā par valsts pienākumu neizpildi —, ka pasākumu kopums attiecīgā atbalsta atgūšanai ir jāpakļauj pastāvīgai un efektīvai kontrolei.

33 Tādējādi Itālijas Republikai nav pamata apgalvot, ka tā ir veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai īstenotu pamata lietas atbalstu atgūšanas procedūru.

34 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka dienā, kad saskaņā ar EKL 228. pantu beidzās Komisijas 2008. gada 1. februāra argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš, nepaveikusi visus pasākumus, lai izpildītu iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija par tāda atbalsta atgūšanu no saņēmējiem, kas saskaņā ar Lēmumu 2000/128 tika atzīts

par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu, Itālijas Republika nav izpildījusi šajā lēmumā un EKL 228. panta 1. punktā noteiktos pienākumus.

V — Par finansiālajām sankcijām

35 Tā kā ir konstatēts, ka argumentētajā atzinumā noteiktajā laikā Itālijas Republika nav izpildījusi iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, Tiesa atbilstoši EKL 228. panta 2. punkta trešajai daļai var piespriest šai dalībvalstij maksāt naudas sodu vai kavējuma naudu.

36 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka katrā lietā Tiesai, ņemot vērā tajā izskatāmās lietas apstākļus, kā arī pēc Tiesas ieskatiem vajadzīgo pārliecināšanas un atturēšanas līmeni, ir jānosaka finansiālās sankcijas, kuras ir piemērotas, lai nodrošinātu pēc iespējas ātrāku tāda sprieduma izpildi, ar kuru iepriekš konstatēta pienākumu neizpilde, un lai novērstu tādu pašu Savienības tiesību pārkāpumu atkārtošanos (2011. gada 31. marta spriedums lietā C-407/09 Komisija/Grieķija, Krājums, I-2467. lpp., 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 Tādējādi Komisijas ieteikumi nevar saistīt Tiesu un tie ir izmantojami tikai kā noderīgas atsauces pamats. Tāpat arī pamatnostādnes, kas ir ietvertas Komisijas paziņojumos, nav saistošas Tiesai, bet palīdz nodrošināt šīs iestādes veiktās rīcības pārskatāmību, paredzamību un tiesisko drošību (skat. iepriekš minēto 2009. gada 7. jūlija spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 112. punkts un tajā minētā judikatūra).

A — *Par kavējuma naudu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

38 Attiecībā uz aprēķina metodi, kas ietverta 2005. gada 13. decembra paziņojumā SEC(2005) 1658 par EKL 228. panta īstenošanu, kas ir atjaunināts ar 2010. gada 20. jūlija paziņojumu SEC(2010) 923 ar nosaukumu "Līguma par Eiropas Savienības darbību 260. panta īstenošana. Datu atjaunošana, ko izmanto naudas sodu un kavējuma naudas aprēķināšanai, ko Komisija piedāvās Tiesai pārkāpumu procedūras ietvaros" (turpmāk tekstā — "2010. gada paziņojums"), Komisija uzskata, ka kavējuma nauda par katru nokavēto dienu, kuras sākotnēji piedāvātais apmērs bija EUR 285 696 un saskaņā ar 2010. gada paziņojumu samazināts līdz EUR 244 800 — šāda kavējuma nauda tika aprēķināta, pamatojoties uz naudas soda pamatsummu EUR 600 apmērā, kam piemēro smaguma koeficientu 8, ilguma koeficientu 3 un faktoru "*n*" 17 — ir samērīga ar pārkāpuma smagumu un ilgumu, ņemot vērā vajadzību piešķirt šādai kavējuma naudai piespiedu un preventīvo raksturu.

39 Šajā ziņā Komisija apgalvo, pirmkārt, ka EKL noteikumi par valsts atbalstu ir viens no iekšējā tirgus izveides stūrakmeņiem, kā tas īpaši izriet no EKL 87. panta struktūras un Tiesas judikatūras. Otrkārt, nelikumīga atbalsta neatgūšanas negatīvajām sekām ir lielāka nozīme, jo tie tika izmaksāti lielam uzņēmumu skaitam, kas turklāt pārstāv vairākas saimniecības nozares. Tā arī apgalvo, ka pārkāpuma ilgums līdz dienai, kad tā vērsās Tiesā, sasniedza 62 mēnešus. Tā turklāt jānorāda, ka vērtējums esot saskaņā ar iepriekš minētā 2009. gada 7. jūlija sprieduma lietā Komisija/Grieķija 118.–120. punktu.

40 Itālijas Republika apgalvo, ka Komisijas pieprasītais kavējuma naudas apmērs esot nesamērīgs un kļūdains. Minētajā apmērā netika ņemta vērā, pirmkārt, attīstība šai dalībvalstij uzlikto pienākumu izpildē, kas veicināja to, ka attiecīgie uzņēmumi faktiski atmaksāja 70 % no atgūstamā apmēra, kā arī, otrkārt, attiecīgās atgūšanas būtiskas grūtības. Minētā dalībvalsts arī apgalvo, ka smaguma koeficients esot nesamērīgs un tam būtu jābūt noteiktam 1, ņemot vērā koeficientu 4, ko Komisija piedāvāja lietā, kurā tika taisīts 2003. gada 25. novembra spriedums lietā C-278/01 Komisija/Spānija (*Recueil*, I-14141. lpp.) par jautājumiem par cilvēku veselību un vides aizsardzību,.

41 Visbeidzot Itālijas Republika apgalvo, ka esot vajadzīgs, lai Tiesa pielāgotu kavējuma naudas apmēru attīstības pakāpei attiecīgajai dalībvalstij uzliktā pienākuma izpildē, kā tas tika izdarīts tās iepriekš minētajā spriedumā lietā Komisija/Spānija. Tā kā šāda pielāgošana nepastāv, tas pats par sevi ir nopietns pārkāpums, kas ietekmē Komisijas piedāvātos aprēķina noteikumus.

2. Tiesas vērtējums

a) Par kavējuma naudas uzlikšanas principu

42 Tiesa ir atzinusi, ka kavējuma naudas noteikšana principā ir attaisnojama tikai tad, ja turpinās valsts pienākumu neizpilde, kas pamatota ar iepriekšējā sprieduma neizpildi līdz faktu pārbaudei Tiesā (iepriekš minētais 2009. gada 7. jūlija spriedums lietā Komisija/Grieķija, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

43 Turklāt attiecībā uz ar kopējo tirgu nesaderīgā valsts atbalsta atgūšanu Tiesas judikatūrā, kā arī Padomes 1999. gada 22. marta Regulas (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (OV L 83, 1. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā, 8. nod., 1. sēj., 339. lpp.), preambulas 13. apsvērumā un 14. panta 3. punktā ir ietverta prasība, lai dalībvalsts, kas piešķīrusi atbalstu, faktiski un nekavējoties atgūtu minēto atbalstu, lai garantētu Komisijas lēmuma par nelikumīgi izmaksāto atbalstu atgūšanu lietderīgo iedarbību (šajā ziņā skat. 2006. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-232/05 Komisija/Francija Krājums, I-10071. lpp., 42., 43. un 50. punkts).

44 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka mutvārdu procesa pabeigšanas brīdī šajā lietā attiecīgā atbalsta ievērojama daļa nebija atgūšanas priekšmets, ar ko tādējādi tika kavēta efektīvas konkurences atjaunošana, kā tas ir paredzēts Regulas Nr. 659/1999 preambulas 13. apsvērumā.

45 Šajos apstākļos Tiesa uzskata, ka piespriešana Itālijas Republikai maksāt kavējuma naudu ir finansiāli piemērots veids, lai to mudinātu veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai izbeigtu konstatēto pienākumu neizpildi un nodrošinātu pilnīgu Lēmuma 2000/128, kā arī iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija izpildi.

b) Par kavējuma naudas uzlikšanu

46 Lai šajā lietā uzliktu kavējuma naudu, ir jānosaka, pirmkārt, kavējuma naudas veids, otrkārt, tās pamatsumma un, treškārt, tās dzēšanas nosacījumi.

i) Par kavējuma naudas veidu

47 Lai noteiktu kavējuma naudas veidu, ir jāņem vērā Itālijas Republikas norādītais darījumu īpašais raksturs, lai atgūtu atbalstus, kas tika izmaksāti saskaņā ar sistēmu, kas ar Lēmumu 2000/128 tika atzīta par nesaderīgu ar kopējo tirgu.

48 Attiecībā uz Komisijas piedāvātās kavējuma naudas apmēra pastāvīgo raksturu izskatās, ka Itālijas Republikai būs īpaši sarežģīti īsā laikā pilnīgi izpildīt Lēmumu 2000/128 un līdz ar to iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, ņemot vērā, ka ar šiem darījumiem tiek aptverts ievērojams uzņēmumu skaits.

49 Ņemot vērā šo īpatnību, ir paredzams, ka minētā dalībvalsts var būtiski paaugstināt Lēmuma 2000/128 izpildes līmeni, tomēr to neizpildot pilnībā noteiktajā termiņā. Ja kavējuma naudas apmērs būtu nemainīgs, to varētu piemērot tik ilgi, kamēr attiecīgā dalībvalsts pilnībā nebūtu izpildījusi minētā lēmuma prasības. Šādos apstākļos sods, kurā ir ņemts vērā iespējamais dalībvalsts panāktais progress pienākumu izpildē, ir piemērots pamata lietas īpašiem apstākļiem un līdz ar to ir samērīgs ar konstatēto pienākumu neizpildi (skat. pēc analoģijas iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Spānija 48. un 49. punkts).

50 Šajā ziņā arī ir jānorāda, ka attiecībā uz nelikumīgā valsts atbalsta atgūšanu attiecīgajai dalībvalstij ir jāiesniedz šai iestādei pierādījumi par minētā atbalsta atgūšanu, kā tas izriet no lojālas sadarbības principa, lai nodrošinātu Līguma tiesību normu pilnīgu ievērošanu, un kā šajā gadījumā tas izriet no Lēmuma 2000/128 4. panta (skat. šajā ziņā iepriekš minēto 2009. gada 7. jūlija spriedumu lietā Komisija/Grieķija,

75. punkts). Tāpēc, lai aprēķinātu kavējuma naudu šajā tiesvedībā, minētā atbalsta atgūšana ir jāņem vērā, ciktāl Komisija par to bija informēta un varēja izvērtēt šajā ziņā tai iesniegto pierādījumu atbilstību.

51 Ņemot vērā iepriekš minēto, lai kavējuma nauda būtu piemērota konkrētās lietas apstākļiem un samērīga ar konstatēto pienākumu neizpildi, tās apmēra noteikšanā ir jāņem vērā progress, ko atbildētāja dalībvalsts ir sasniegusi Lēmuma 2000/128 izpildē (skat. šajā ziņā iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Spānija, 50. punkts), ciktāl tas izriet no šīs dalībvalsts lietas materiāliem, ko tā var iesniegt, lai tieši un ticami pierādītu minēto izpildi, jo ir iespējams noteikt šādu mainīgu kavējuma naudu. Šajā gadījumā Itālijas Republika savai atbildei rakstam uz repliku pievienoja *DVD* ar pierādījumiem — maksājuma apstiprinājumus, ar kuriem tieši un ticami pierāda tādu naudas līdzekļu apriti, kas jau tikuši atgūti nelikumīgā atbalsta atgūšanas ietvaros. Atbildot uz rakstveida jautājumiem, Komisija norādīja, ka, salīdzinot šos individuālo uzņēmumu maksājuma apstiprinājumus ar apmēriem, kas tika ietverti minētā procesuālā raksta pielikuma kopsavilkuma tabulā, tika apstiprināti Itālijas Republikas apgalvojumi par jau atgūtā atbalsta apmēru, proti, EUR 63 062 555. Šādos apstākļos šīs dalībvalsts iesniegtos maksājumu apstiprinājumus šajā gadījumā var uzskatīt par tiešu un ticamu pierādījumu savu pienākumu izpildei.

52 Tādējādi Itālijas Republikai ir jāuzliek periodisks maksājums tādā apmērā, ko aprēķina, pamatsummu reizinot ar tāda nelikumīgā atbalsta procentuālu daļu, kas vēl nav atgūta vai kuras apmērs nav ticis pierādīts salīdzinājumā ar to apmēru kopumu, kas šī sprieduma pasludināšanas dienā vēl nav atgūts (skat. pēc analoģijas iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Spānija, 50. punkts).

53 Šajā ziņā, lai šajā tiesvedībā aprēķinātu kavējuma naudu, minētā atbalsta atgūšana jāņem vērā tikai tiktāl, ciktāl Komisija par to tikusi informēta un varējusi izvērtēt šajā ziņā tai iesniegto pierādījumu atbilstību (skat. šajā ziņā iepriekš minēto 2009. gada 7. jūlija spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 75. punkts).

54 Tāpēc ir jānosaka kavējuma naudas periodiskums — seši mēneši —, lai Komisija varētu izvērtēt atgūšanas darījumu virzību, ņemot vērā situāciju, kas pastāvēja aplūkojamā laikposma beigās, un vienlaikus atvēlot atbildētājai dalībvalstij vajadzīgo laiku, lai tā savāktu un nosūtītu Komisijai faktus, ar kuriem tā par attiecīgo laikposmu pierādītu nepamatoti izmaksāto summu atgūšanu.

55 Tādējādi kavējuma naudas apmērs tiks noteikts, pamatojoties uz maksājumu ik pēc sešiem mēnešiem, ko aprēķina, pamatsummu reizinot ar tāda nelikumīgā atbalsta procentuālu daļu, kas vēl nav atgūts vai kura apmērs nav ticis pierādīts salīdzinājumā ar to apmēru kopumu, kas šī sprieduma pasludināšanas dienā vēl nav atgūts.

ii) Par kavējuma naudas pamatsummu

56 Ir jāatgādina, ka, īstenojot savu rīcības brīvību, Tiesai kavējuma nauda ir jānosaka tā, lai tā būtu, pirmkārt, pielāgota apstākļiem un, otrkārt, samērīga ar konstatēto pienākuma neizpildi, kā arī attiecīgās dalībvalsts maksātspēju (iepriekš minētais 2009. gada 7. jūlija spriedums lietā Komisija/Grieķija, 114. punkts un tajā minētā judikatūra).

57 Tiesai veicot vērtējumu, pamata kritēriji, kas ir jāņem vērā, lai nodrošinātu kavējuma naudas piespiedu iedarbību nolūkā panākt vienotu un efektīvu Savienības tiesību piemērošanu, principā ir pārkāpuma ilgums, tā smagums un attiecīgās dalībvalsts maksātspēja. Piemērojot šos kritērijus, Tiesai īpaši ir jāņem vērā tas, kā pienākumu neizpilde ietekmē privātās un sabiedrības intereses, kā arī tas, cik steidzami ir mudināt attiecīgo dalībvalsti izpildīt tās pienākumus (iepriekš minētais 2009. gada 7. jūlija spriedums lietā Komisija/Grieķija, 115. punkts un tajā minētā judikatūra).

58 Attiecībā uz pārkāpuma ilgumu saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai tas ir jāizvērtē, ņemot vērā brīdi, kurā tā izvērtē faktus, nevis brīdi, kad Komisija vēršas Tiesā (skat. šajā ziņā iepriekš minēto 2009. gada 7. jūlija spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 116. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 Tā kā Itālijas Republika nevarēja pierādīt, ka tā pārtrauca valsts pienākumu neizpildi, pilnīgi izpildot iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Itālija, kā tas tika konstatēts šī sprieduma 44. punktā, tāpēc ir jāuzskata, ka šī valsts pienākumu neizpilde, kas ilga vairāk par septiņiem gadiem, ir diezgan ievērojams laikposms.

60 Attiecībā uz pārkāpuma smagumu ir jāatgādina Līguma būtiskās normas konkurences un īpaši valsts atbalsta jomā, kurās tiek pausts viens no Eiropas Savienībai noteiktiem pamatuzdevumiem. Brīdī, kad Tiesa novērtē iespēju noteikt šo kavējuma naudu un tās apmēru, tās fundamentālā iezīme izriet no LES 3. panta 3. punkta, proti, iekšējā tirgus izveides, kā arī no 27. protokola par iekšējo tirgu un konkurenci, kas, piemērojot LES 51. pantu, ir līgumu neatņemama sastāvdaļa un saskaņā ar kuru iekšējais tirgus ietver sistēmu, ar kuru tiek nodrošināts, ka šajā iekšējā tirgū konkurence netiek izkropļota.

61 Šajā ziņā ar kopējo tirgu nesaderīga atbalsta atgūšanas mērķis ir novērst konkurences izkropļošanu, kas radusies, kad šī atbalsta saņēmējs, salīdzinājumā ar tā konkurentiem, guva konkurences priekšrocības tirgū, atjaunojot stāvokli pirms minētā atbalsta izmaksas (skat. šajā ziņā 1995. gada 4. aprīļa spriedumu lietā C-348/93 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-673. lpp., 27. punkts).

62 Turklāt ar atgūšanu tiek noteikta sankcija ne tikai par attiecīgā atbalsta nesaderīgumu, bet arī par LESD 108. panta 3. punktā paredzēto dalībvalsts divkāršo pienākumu neizpildi, saskaņā ar kuru, pirmkārt, šai valstij jāinformē Komisija par plāniem piešķirt vai grozīt atbalstu un, otrkārt, tā nevar sākt īstenot ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu.

63 Visbeidzot ir jāpiebilst, ka šajā gadījumā papildus tam, ka ar attiecīgo nelikumīgo atbalstu tiek īpaši kaitēts konkurencei, ņemot vērā tā ievērojamo apmēru, īpaši lielo saņēmēju skaitu, kā arī tā pārskaitīšanu neatkarīgi no tā saņēmēju ekonomikas nozares, ir skaidrs, kā arī to pareizi norāda Komisija, ka ievērojama attiecīgo summu daļa nebija atgūta vai pierādījums par to nebija iesniegts Komisijai.

64 Tādējādi un kā tas arī izriet no debatēm tiesas sēdē, ir jānorāda, ka Itālijas Republika un Komisija vienojas par kopējo piešķirtā atbalsta apmēru, proti, EUR 251 271 032,37. Turklāt tā piekrīt, ka atbalsta kopējais apmērs — EUR 63 062 555 — ir jāuzskata par atgūtu.

65 Attiecībā uz Itālijas Republikas maksātspēju Tiesa ir atkārtoti nospriedusi, ka aprēķina metode, saskaņā ar kuru Komisija piedāvā pamatsummu reizināt ar īpašu koeficientu, kas ir piemērojams attiecīgajai dalībvalstij, ir piemērots instruments, lai atspoguļotu tās maksātspēju, vienlaikus saglabājot saprātīgu atšķirību starp dažādām dalībvalstīm (iepriekš minētais 2009. gada 7. jūlija spriedums lietā Komisija/Grieķija, 123. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi — kā to izdarīja Komisija saskaņā ar 2010. gada paziņojumu — ir jāņem vērā inflācijas un iekšzemes kopprodukta (IKP) nesenā attīstība attiecīgajā dalībvalstī.

66 Tomēr, lai šajā tiesvedībā noteiktu kavējuma naudas pamatsummu, Tiesai ir jāņem vērā arī tāda atbalsta atgūšanai raksturīgas iezīmes, kas ticis izmaksāts saskaņā ar atbalsta sistēmu, kas tika atzīta par nesaderīgu ar kopējo tirgu, kā tas ir paredzēts šī sprieduma 32. punktā.

67 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa uzskata, ka šajā gadījumā kavējuma naudas uzlikšana ar pamatsummu EUR 30 miljoni pusgadā ir piemērota.

68 Tādējādi Itālijas Republikai ir jāpiespriež samaksāt Komisijai, ieskaitot kontā "Eiropas Savienības pašu resursi", kavējuma naudu, kas atbilst pamatsummai EUR 30 miljoni, reizinātai ar tāda nelikumīgā nesaderīgā atbalsta izteiksmi procentos, kas vēl nav atgūts vai kura apmērs apskatāmā laikposma beigās nav pierādīts, ko aprēķina, ņemot vērā uz šī sprieduma pasludināšanas dienu vēl neatgūto summu apmēru un, proti, par katru sešu mēnešu kavējumu vajadzīgo pasākumu īstenošanā, lai izpildītu iepriekš

minēto 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā Komisija/Itālija, skaitot no šī sprieduma dienas un līdz minētā 2004. gada 1. aprīļa sprieduma izpildes dienai.

iii) Par kavējuma naudas dzēšanas kārtību

69 Ir jāatgādina, kā tas arī izriet no šī sprieduma 51. punkta, ka attiecīgajai dalībvalstij ir jāiesniedz Komisijai tiešs un ticams pierādījums par Lēmuma 2000/128 īstenošanu un attiecīgā nelikumīgā atbalsta apmēra efektīvu atgūšanu.

70 Šajā ziņā gadījumā, kad atbalstu saņēmušais uzņēmums atmaksā attiecīgo nelikumīgo atbalstu, Itālijas Republikai ir jāizsniedz maksājuma apstiprinājums, ar kuru pierāda katru transakciju, kas atbilst atgūstamā nelikumīgā atbalsta daļas atmaksai.

71 Neatkarīgi no šī pieņēmuma vajadzīgā pierādījuma raksturs ir jāpielāgo tādu faktisko apstākļu specifikai, ar kuriem attiecīgā dalībvalsts sastopas atgūšanas darījumos.

72 Attiecībā uz gadījumiem, kuros attiecīgais atbalsts ir jāatgūst no maksātnespējīgiem uzņēmumiem vai pakļautiem maksātnespējas procedūrai, kuras mērķis ir pārdot aktīvus un dzēst pasīvus, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tas, ka uzņēmumiem ir grūtības vai tie ir maksātnespējīgi, neietekmē atgūšanas pienākumu (skat.

it īpaši 2007. gada 6. decembra spriedumu lietā C-280/05 Komisija/Itālija, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

73 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru agrākās situācijas atjaunošana un konkurences izkropļošanas, kas radusies nelikumīgā atbalsta piešķiršanas dēļ, izbeigšana principā var tikt panākta, reģistrējot prasījumu sarakstā tādu prasījumu, kas attiecas uz attiecīgā atbalsta atgūšanu (2011. gada 14. aprīļa spriedums lietā C-331/09 Komisija/Polija, Krājums, I-2933. lpp., 60. punkts un tajā minētā judikatūra).

74 Lai šajā lietā aprēķinātu kavējuma naudu, Itālijas Republikai ir jāiesniedz Komisijai pierādījums par attiecīgo prasījumu reģistrāciju maksātnespējas procedūras ietvaros. Gadījumā, ja tas nav iespējams, šai dalībvalstij ir jāziņo par visiem faktiem, lai pierādītu, ka tā veikusi visu iespējamo, lai to dabūtu. Tostarp gadījumā, kad prasījumu reģistrācijas pieteikums būtu bijis noraidīts, tai būtu jāiesniedz pierādījums par to, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem tā ir uzsākusi procesu minētā atteikuma apstrīdēšanai.

75 Tādējādi un pretēji tam, ko apgalvo Komisija, lai aprēķinātu kavējuma naudu šajā tiesvedībā un attiecībā uz maksātnespējīgiem uzņēmumiem vai pakļautiem maksātnespējas procedūrai, Itālijas Republikai nav jāiesniedz pierādījumi ne tikai par tās prasījumu reģistrēšanu, bet arī par to aktīvu pārdošanu tirgus nosacījumos. Kā arī pareizi apgalvo šī dalībvalsts, lai apmierinātu Komisijas pieteikumu par prasību samaksāt kavējuma naudu, kas ir jāmaksā, izpildot minēto spriedumu, nav jāņem vērā tādas vēl neiekasētas summas no maksātnespējīgiem uzņēmumiem, kuru atgūšanai minētā dalībvalsts ir veikusi visus vajadzīgos pasākumus. Pretējā gadījumā minētajai kavējuma naudai zustu tās piemērotība un samērīgums ar konstatēto valsts pienākumu neizpildi, kā tas ir aprakstīts šī sprieduma 49. punktā, nosakot Itālijas Republikai

finansiālo slogu, kas izriet no pašas maksātnespējas procedūras būtības, kā arī no tās ilguma, kuru nevar saīsināt un kuru šī dalībvalsts tieši nevar ietekmēt.

76 Attiecībā uz gadījumu, kad attiecīgais nelikumīgais atbalsts ir jāatgūst no uzņēmumiem, pret kuriem bez panākumiem ir piemēroti aizsardzības un individuāli izpildes pasākumi, ir jāatgādina, ka attiecīgajai dalībvalstij pēc paziņošanas Komisijai ir jāveic visi pasākumi, lai saņemtu nelikumīgā atbalsta atmaksu, kā arī vajadzības gadījumā jāuzsāk likvidācijas procedūra, lai tā varētu atsaukties uz saviem prasījumiem uz šo uzņēmumu aktīviem (skat. šajā ziņā iepriekš minēto 2007. gada 6. decembra spriedumu lietā Komisija/Itālija, 28. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi dalībvalstij jāiesniedz pierādījumi, pirmkārt, par maksātnespējas procedūras uzsākšanu attiecībā uz attiecīgajiem uzņēmumiem un, otrkārt, par to prasību reģistrēšanu saskaņā ar šī sprieduma 72.–74. punktā atgādinātiem principiem.

77 Attiecībā uz gadījumiem, kad attiecīgais nelikumīgais atbalsts ir jāatgūst no neeksistējošiem uzņēmumiem pierādījums par to izslēgšanu no komercreģistra ir pietiekams, lai pierādītu to neesamību un līdz ar to neiespējamību atgūt šo atbalstu.

78 Visbeidzot attiecībā uz gadījumiem, kad attiecīgie rīkojumi par nelikumīga atbalsta atgūšanu ir pārsūdzību pamatā valsts tiesās, attiecīgajai dalībvalstij saskaņā ar prasību par atbalsta, kas nav saderīgs ar kopējo tirgu, efektīvu piedziņu ir jāapstrīd jebkurš valsts lēmums, ar kuru Komisijas lēmumam tiek atņemta lietderīga iedarbība, it īpaši, kā šajā gadījumā, piemērojot noteikumus par noilgumu (skat. pēc analoģijas 1997. gada 20. marta spriedumu lietā C-24/95 *Alcan Deutschland*, *Recueil*, I-1591. lpp., 34. un 38. punkts) vai pierādījumiem. Tādējādi un ņemot vērā šī sprieduma 74. punktā ietvertos līdzīgos pamatojumus, pierādījums par šādu rūpību ir

pietiekams, lai attiecīgo atbalstu izslēgtu no tāda vēl neatgūto atbalstu kopuma, kas jāņem vērā kavējuma naudas aprēķināšanai.

B — *Par naudas sodu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

79 Atsaucoties uz savā 2005. gada 13. decembra paziņojumā ietverto aprēķina metodi, kas ir atjaunināta ar 2010. gada paziņojumu, Komisija uzskata, ka sākotnēji piedāvātais naudas sods EUR 31 744 apmērā par katru dienu, kas saskaņā ar šo pēdējo minēto paziņojumu tika samazināta līdz EUR 27 200 un tiek aprēķināta, pamatojoties uz naudas soda pamatsummu EUR 200 apmērā, kam piemēro smaguma koeficientu 8, ilguma koeficientu 3 un faktoru "*n*" 17, ko reizina ar pārkāpuma ilguma dienu skaitu sākot no 2004. gada 1. aprīļa līdz šī sprieduma pasludināšanas dienai, ir pielāgots pārkāpuma smagumam un tam ir vajadzīgais preventīvais raksturs.

80 Attiecībā uz tās aprēķina metodi Komisija apgalvo, ka tai jābūt atkarīgai no visiem atbilstošajiem apstākļiem, tostarp valsts pienākumu neizpildes ilguma kopš sprieduma, kurā tā konstatēta, pasludināšanas, attiecīgām sabiedriskām un privātām interesēm un Itālijas Republikas rīcības. Ņemot vērā to, ka tā neizpildīja savus pienākumus desmit gadus pēc Lēmuma 2000/128 pieņemšanas un sešus gadus pēc 2004. gada 1. aprīļa iepriekš minētā sprieduma lietā Komisija/Itālija pasludināšanas, kā arī ņemot vērā to, ka attiecīgais atbalsts tika izmaksāts neatkarīgi no saņēmēju ekonomikas nozares un būtībā labvēlīgi ietekmēja Itālijas uzņēmumus, Komisija uzskata, ka Tiesai iesniegtais priekšlikums ir atbilstošs.

81 Itālijas Republika apgalvo, ka naudas soda apmērs esot nesamērīgs salīdzinājumā ar tās rīcību un iespējamo kaitējumu, kas izriet no pārmestā pārkāpuma, tostarp ņemot vērā iepriekš minēto 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā Komisija/Francija. Šajā ziņā šī dalībvalsts uzstāj uz šīs lietas īpašajiem apstākļiem, kas ir saistīti ar Lēmuma 2000/128 īpašo sarežģītību un neiespējamību to izpildīt īsā laikā, kā arī uz tās pozitīvo rīcību procesa gaitā.

2. Tiesas vērtējums

a) Par nauda soda uzlikšanas principu

82 Vispirms ir jāatgādina, ka, ņemot vērā EKL 228. panta 2. punktā paredzētās procedūras mērķus, Tiesa, īstenojot rīcības brīvību, kas tai ir piešķirta minētajā pantā, var kumulatīvi noteikt kavējuma naudu un naudas sodu (skat. šajā ziņā iepriekš minēto 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā Komisija/Francija, 83. punkts).

83 Naudas soda uzlikšanai katrā lietā ir jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi gan saistībā ar konstatētās pienākumu neizpildes īpatnībām, gan ar attiecīgo tādas dalībvalsts nostāju, uz kuru attiecas procedūra, kas uzsākta, pamatojoties uz EKL 228. pantu. Šajā ziņā minētajā normā Tiesai ir paredzēta plaša rīcības brīvība, lai lemtu par šādas sankcijas noteikšanu (iepriekš minētais 2009. gada 7. jūlija spriedums lietā Komisija/Grieķija, 144. punkts un tajā minētā judikatūra).

84 Šajā gadījumā papildus attiecīgajam valsts pienākumu neizpildes smagumam, kā tas tika noteikts šī sprieduma 60.–63. punktā, ir jānorāda, ka mutvārdu procesa pabeigšanas brīdī, proti, vairāk nekā septiņus gadus pēc iepriekš minētā 2004. gada 1. aprīļa sprieduma lietā Komisija/Itālija pasludināšanas dienas un vairāk nekā divpadsmit gadus pēc 1999. gada 11. maija Lēmuma 2000/128 pieņemšanas, kā arī tas izriet no šīs dalībvalsts atbildes uz repliku raksta, Itālijas Republika nevarēja precīzi noteikt atgūtā atbalsta galīgo kopējo apmēru.

85 Turklāt labākajā gadījumā pēc šī sprieduma lietā Komisija/Itālija pasludināšanas dienas pagāja vismaz divi gadi, kad minētā dalībvalsts veica pirmos pasākumus, lai atrisinātu ar uzņēmumu identificēšanu saistītās grūtības un ar Lēmumu 2000/128 par nelikumīgu un nesaderīgu atzītā atbalsta atgūšanas problēmas, kā arī tas izriet no šī sprieduma 10.–19. punkta un kā tiesas sēdē tam piekrita Itālijas Republika. It īpaši 2008. gada 8. aprīļa Dekrētlikums Nr. 59, lai atrisinātu procesuālās problēmas, kas radās Itālijas tiesu attiecīgā nelikumīgā atbalsta atgūšanas rīkojumu dēļ, tika pieņemts tikai pēc 2008. gada 1. februāra argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām un tas bija tikai nepilnību novēršana līdz minētā lēmumā paredzētā atbalsta atgūšanas termiņa beigām (skat. pēc analoģijas 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-304/09 Komisija/Itālija, Krājums, I-13903. lpp., 40.–42. punkts, un 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-305/09 Komisija/Itālija, Krājums, I-3225. lpp., 38.–40. punkts).

86 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalstij ir jāpanāk efektīva maksājamo summu atgūšana, savukārt novēlota atgūšana, kas notikusi pēc noteiktā termiņa, Līguma prasībām neatbilst (skat. šajā ziņā iepriekš minēto 2011. gada 5. maija spriedumu lietā Komisija/Itālija, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

87 Šajā ziņā nav pieņemams Itālijas Republikas izvirzītais pamatojums, proti, tas, ka kavēšanās minētā sprieduma izpildē esot radusies iekšēju grūtību dēļ un ir saistīta ar īstenojamo pasākumu sarežģītību, lai identificētu attiecīgā nelikumīgā atbalsta saņēmējus un lai atgūtu šo atbalstu. Kā Tiesa to ir atkārtoti norādījusi, pirmkārt, lai pamatotu Savienības tiesībās paredzētu pienākumu neievērošanu, dalībvalsts

nevar aizbildināties ar iekšējās tiesību sistēmas normām, praksi vai situāciju (skat. it īpaši 2009. gada 4. jūnija spriedumu lietā C-568/07 Komisija/Grieķija, Krājums, I-4505. lpp., 50. punkts) un, otrkārt, nelikumīgi piešķirta atbalsta atgūšana ir loģisks iznākums secinājumam par tā nelikumību, secinājums, kas nevar būt atkarīgs no tā, kādā veidā atbalsts ir ticis piešķirts (skat. šajā ziņā iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Polija, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

88 Tādējādi ir jākonstatē, ka Itālijas Republikai pārmestā valsts pienākumu neizpilde pastāvēja diezgan ievērojamu laikposmu un nekādā ziņā nav saistīta ar grūtībām, kas radās tāda atbalsta atgūšanā, kas tika izmaksāts saskaņā ar sistēmu, kura tika atzīta par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu.

89 Turklāt Tiesa uzskata, ka konstatētās valsts pienākumu neizpildes faktiskie un juridiskie apstākļi var norādīt uz to, ka tādu pašu Kopienu tiesību pārkāpumu atkārtošanās nākotnē efektīva novēršana var prasīt tāda atturoša pasākuma veikšanu kā piespriešana samaksāt naudas sodu (skat. šajā ziņā 2008. gada 9. decembra spriedumu lietā C-121/07 Komisija/Francija, Krājums, I-9159. lpp., 69. punkts).

90 Tostarp ir jānorāda, ka attiecībā uz Itālijas Republiku, pamatojoties uz EKL 88. panta 2. punktu, jau ir pasludināti vairāki spriedumi, kuros tika konstatēta valsts pienākumu neizpilde, jo tā nekavējoties un faktiski neatguva atbalstu, kas bija izmaksāts saskaņā ar sistēmu, kas atzīta par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu.

91 Papildus tam, ka iepriekš minētajā 2004. gada 1. aprīļa spriedumā lietā Komisija/Itālija, kas ir šīs tiesvedības pamatā, tika konstatēta Lēmuma 2000/128 tūlītēja un pareiza neizpilde, Tiesa ir konstatējusi vairākus citus valsts pienākumu neizpildes gadījumus, tostarp ar 2006. gada 1. jūnija spriedumu lietā C-207/05 Komisija/Itālija, kā arī ar iepriekš minētos 2007. gada 6. decembra spriedumu lietā Komisija/Itālija, 2010. gada

22. decembra spriedumu lietā Komisija/Itālija un 2011. gada 5. maija spriedumu lietā Komisija/Itālija.

92 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa uzskata par pamatotu šajā gadījumā piespriest Itālijas Republikai samaksāt nauda sodu.

b) Par nauda soda apmēru

93 Ja Tiesa nolemj piespriest nauda sodu, tad tai, īstenojot savu rīcības brīvību, šī sankcija ir jānosaka tādējādi, lai tā, pirmkārt, būtu pielāgota apstākļiem un, otrkārt, būtu samērīga ar konstatēto pienākumu neizpildi, kā arī attiecīgās dalībvalsts maksātspēju (skat. iepriekš minēto 2011. gada 31. marta spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 31. punkts).

94 Šajā ziņā atbilstošo faktoru vidū ir tādi apstākļi kā valsts pienākumu neizpildes ilgums kopš sprieduma, kurā tā konstatēta, pasludināšanas, un pārkāpuma smagums (skat. šajā ziņā iepriekš minēto 2009. gada 7. jūlija spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 147., kā arī 148. punkts un tajā minētā judikatūra).

95 Pretēji šī sprieduma 58.–63., 84. un 85. punktā par valsts pienākumu neizpildes ilgumu un smagumu ietvertajiem secinājumiem, ir jāņem vērā Itālijas Republikas iesniegtā informācija par to, ka attiecīgo nelikumīgo atbalstu atgūšana esot bijusi grūtāka, jo tie tikuši izmaksāti saskaņā ar atbalstu sistēmu, ka ar Lēmumu 2000/128 attiecīgā atbalsta saderīgums tika pakļauts nosacījumiem un ka līdz ar to tā izpilde nozīmēja,

ka vispirms šai dalībvalstij bija jāidentificē minētā atbalsta saņēmēji un katra atbalsta, ko tie saņēmuši, apmērs.

96 Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa uzskata, ka noteiktais naudas sods EUR 30 miljonu apmērā, kas Itālijas Republikai būs jāsamaksā saskaņā ar EKL 228. panta 2. punkta trešo daļu, būtībā ir taisnīgs lietas apstākļu novērtējums.

97 Līdz ar to Itālijas Republikai ir jāpiespriež samaksāt Komisijai naudas sodu EUR 30 miljonu apmērā, ieskaitot tos kontā "Eiropas Savienības pašu resursi".

VI — Par tiesāšanās izdevumiem

98 Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā ir atzīta pienākumu neizpilde, tai jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) dienā, kad beidzās saskaņā ar EKL 228. pantu Eiropas Kopienu Komisijas 2008. gada 1. februāra argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš,

nepaveikusi visus pasākumus, lai izpildītu 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā C-99/02 Komisija/Itālija par tāda atbalsta atgūšanu no saņēmējiem, kas saskaņā ar Komisijas 1999. gada 11. maija Lēmumu 2000/128/EK par Itālijas atbalsta shēmu nodarbinātības veicināšanai tika atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu, Itālijas Republika nav izpildījusi ar šo lēmumu un EKL 228. panta 1. punktu noteiktos pienākumus;

2) **Itālijas Republika samaksā Eiropas Komisijai, naudas līdzekļus ieskaitot kontā "Eiropas Savienības pašu resursi", kavējuma naudu, kas atbilst pamatsummai EUR 30 miljoni, reizinātai ar tāda nelikumīgā nesaderīgā atbalsta izteiksmi procentos, kas vēl nav atgūts vai kura apmērs apskatāmā laikposma beigās nav pierādīts, ko aprēķina, ņemot vērā uz šī sprieduma pasludināšanas dienu vēl neatgūto summu apmēru un, proti, par katru sešu mēnešu kavējumu vajadzīgo pasākumu īstenošanā, lai izpildītu 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā Komisija/Itālija (C-99/02), skaitot no šī sprieduma dienas līdz minētā 2004. gada 1. aprīļa sprieduma izpildes dienai;**

3) **Itālijas Republika samaksā Eiropas Komisijai naudas sodu EUR 30 miljonu apmērā, naudas līdzekļus ieskaitot kontā "Eiropas Savienības pašu resursi";**

4) **Itālijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]